

Suomalaisia metsän eläimiä

katselukirja lapsille

Karin Pasila

Karin Pasila
Lahden ammattikorkeakoulu / Muotoiluinstituutti
Viestinnän koulutusohjelma,
graafisen suunnittelun opinnäytetyö
toukokuu 2011

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni aiheena on suunnitella konsepti lasten katselukirjalle suomalaisista metsän eläimistä. Tavoitteena on luoda kirjaan toimiva kuvitus, sekä kehittää omaa tyyliä kuvittajana. Toisena tavoitteena on perehtyä asioihin, mitä pitää ottaa huomioon suunniteltaessa kuvitusta aivan pienille lapsille. Kirjan tavoitteena on tutustuttaa lapsi kotimaan metsän eläimiin heti vauvasta alkaen.

Vertailumateriaalina käytin lukuisia eri lastenkirjoja ja eläinkuvituksia. Teoriapohjaa olen hakenut sekä kuvittamisen että kehityopsykologian puolelta.

Opinnäytetyössäni esittelen prosessiani, perustelen ratkaisujani ja kerron haasteista, joita kirjaa tehdessäni kohtasin.

Avainsanat: kuvitus, lastenkirja, katselukirja, lapsi, graafinen suunnittelu

Karin Pasila
Lahti university of applied sciences / Institute of Design
Degree Programme in Visual Communication
Graduation project in graphic design
May 2011

Abstract

The subject of my thesis is to design a concept for a board book about finnish forest animals. The main aim is to create a purpose-built illustration for the book, and to develop my own style as an illustrator. Another aim is to orientate on things, that need to be taken into consideration while creating illustration to babies and small children. The object of the book is getting children to learn about native animals straight from childhood.

During the process I used several children's books and animal illustrations as reference material. The theory contains both illustration and developmental psychology.

In my thesis I present my process, justify my choices and tell about the challenges I faced.

Keywords: illustration, children's book, board book, child, graphic design

Sisällysluettelo	
Tiivistelmä.....	3
Abstract.....	3
1 Johdanto.....	7
1.1 Opinnäytetyön lähtökohta ja tavoitteet	7
1.2 Suunnitelma työskentelytavasta.....	8
2 Katselukirja.....	8
2.1 Katselukirjan historiaa	9
2.2 Analyysiä vastaavista tuotteista	9
2.3 Muita mielenkiintoisia kuvakirjoja ja kotimaisia kuvittajia.....	12
3 Lapsen näkökyvyn ja kielen kehityksestä.....	14
4 Eläimiä siellä, eläimiä täällä – katselukirja prosessina	17
4.1 Hahmojen kehittäminen	18
4.2 Piirroukset.....	19
4.3 Lopulliset kuvat	22
4.4 Taitto	46
4.5 Painaminen	47
5 Arviointi	48
6 Tärkeimmät kirjalliset lähteet.....	49
6.1 Kuvaluettelo:	49

I Johdanto

I.1 Opinnäytetyön lähtökohta ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena on suunnitella kuvitus katselukirjaan Suomen metsän eläimistä. Lisäksi tavoitteena on perehtyä pienen lapsen (0,5 – 2-vuotiaan) kuvan hahmotamiseen ja kuvan vaikutukseen kielen kehittämisessä. Katselukirjat liittyvät vahvasti lapsen kielelliseen kehitykseen, sillä lapsi oppii kuvista nimeämään eri asioita – katselukirjat ovat lapsen ensimmäisiä sanakirjoja.

Suunnittelun konseptin katselukirjalle Suomen metsän eläimistä. Tarkoituksena ei ole kehittää tarinaa tai satua kirjan pohjalle, vaan tehdä pelkästään kuvat, ja kuvan alle kyseisen eläimen nimi. Tarkoitukseni ei ole tuottaa valmiita artefaktia. Mahdollinen lopputuote olisi kuitenkin lapsen käteen sopivan kokoinen pahvisivuinen kirja.

Esikoiseni kanssa huomasin, että markkinoilla ei ole vastaavaa tuotetta, jossa olisi piirroskuvia kotimaan eläimistä. Olisin kuitenkin toivonut voivani kertoa lapselleni myös suomalaisista metsän eläimistä, enkä pelkästään norsuista, leijonista, possuista ja lehmistä. Olen löytänyt yhden pahvisivuisen katselukirjan, jossa esitellään Keski-Eurooppalaista luontoa villieläimineen, mutta kaikkia siinä esiintyviä eläimiä ei täältä löydy, ja tämäkin kirja oli suunnattu jo esikouluikäisille.

Lasten taidekasvatus -kirjassa kerrotaan, että lapsen maailmankuva perustuu osin välitettyihin, muiden tekemiin kuviin. Suomalainen lapsi saattaa tunnistaa tiikerin, joka on hänelle tuttu kuvakirjoista ja sarjakuvista, mutta sen sijaan lehmän tunnistaminen saattaa kaupunkilaislapselle olla vaikeampaa. Laadultaan kuvasta saatu kokemus on erilainen kuin omakohtainen elämys. Walt Disneyn piirretyn filmin orava on erilainen kuin metsässä nähty, oksalta toiselle ja puunrunkoa pitkin hyppivä orava. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 145)

Katselukirjaani otan mukaan seuraavat 10 eläintä: ahma, hirvi, ilves, jänis, karhu, kettu, majava, mäyrä, saukko ja susi.

Valitsin juuri nämä eläimet mukaan eri syistä. Halusin mukaan kaikki neljä suurpe-toa, eli karhun, suden, ahman ja ilveksen. Lisäksi hirvi, kettu ja jänis kuuluvat niin erot-tamattomasti suomalaiseen metsään, että ilman niitä tätä kirjaa ei voi tehdä. Loppujen valinnassa käytin apuna suomalaista luonto-opasta: mäyrä on hauska näköi-nen, mutta kuitenkin hyvin yleinen otus etelä- ja keski-Suomessa. Majava ja saukko pääsivät mukaan edustamaan vedessä viihtyviä metsän eläimiä. Majava on myös hyvin erottuva lituskahännällään. Kärpän, lumikon tai näädan mukaan ottamista harkitsin, mutta totesin niiden muistuttavan niin paljon saukkoa, että tällaisessa yksinkertaistet-us-sa piirrostyylissä en olisi saanut niitä tarpeeksi erotettua toisistaan.

Kirja on suunnattu vauvoille ja taaperoille, 0,5 – 2-vuotiaille lapsille. Kohderyhmästä johtuen lopullisen tuotteen olisi oltava pahvisivuinen, käteen sopivan kokoinen kirja,

jota lapsen on helppo katsella vanhemman kanssa, mutta joka ei hajoa rajummassakaan käsittelyssä.

1.2 Suunnitelma työskentelytavasta

Kerään vertailumateriaalia markkinoilla jo olevista katselukirjoista, sekä myös vanhemmille lapsille suunnatuista eläinaiheisista kirjoista. Olen kartoittanut markkinoilla olevien katselukirjojen tarjontaa, ja suurin osa katselukirjoista on tuontitavaraa. Metsän eläimiä esittelevät kirjat ovat useimmiten valokuvakirjoja, ja piirroskuvalliset kirjat esittelevät yleensä joko maatilan tai savannin eläimiä. Metsän eläimistä kertovat kirjat ovat usein olleet vanhemmille lapsille suunnattuja, ohutsivuisia kirjoja. Olen myös perehtynyt luonto-oppaaseen ja tutkinut valokuvia internetistä. Lisäksi olen käynyt metsästysmu-seossa ja Korkeasaarella tutustumassa suomalaisiin metsän eläimiin, sekä jämsäläisellä hirvitarhalla katsomassa hirviä.

2 Katselukirja

Avaa lastenkirja - Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön -kirjassa kuvakirja määritellään kaunokirjalliseksi teokseksi, joka kertoo tarinan kuvien ja tekstin avulla siten, että vähintään joka aukeamalla on yksi kuva. Kuvakirja määritellään myös kohde-ryhmänsä mukaan: sitä kutsutaan “lasten kuvakirjaksi”. Kolmas määritelmä nojautuu kuvan ja tekstin keskinäiselle suhteelle. Torben Gregersen on esittänyt Skandinavian maissa paljon hyödynnetyn jaottelun katselukirjoihin, kuvakertomuksiin, kuvakirjoihin ja kuvitettuihin lastenkirjoihin. (Suojala, Karjalainen 2001, 142)

Katselukirjoissa kuvat eivät välttämättä muodosta loogista tarinaa, eikä kirjoissa ole tekstiä. Kuvakertomusta taas toisinaan tukee kuvien yhteyteen liitetty lyhyt teksti. Varsinainen kuvakirja puolestaan on teos, jossa kuvat ja teksti yhdessä muodostavat luontevan kokonaisuuden: kuva ja sana ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja toimivat rinnakkain, lomittain ja limittäin luoden yhdessä merkityksiä. Kuvitetussa lastenkirjassa vain muutamia tarinan kohdat saavat kuvallisen kommentin. Sama kirja voi kuitenkin toimia katselukirjana, kuvakertomuksena tai kuvakirjana lukutilanteen mukaan.” (Suojala, Karjalainen 2001, 142)

Tässä työssä keskityn katselukirjaan, eikä kuvistani muodostu tarinaa, mutta kirjassa on jokaisen eläimen kohdalla eläimen nimi kirjoitettuna.

2.1 Katselukirjan historiaa

Avaa lastenkirja -teoksessa esitetään, että pikkulapsen ensimmäinen tukevatekoinen ja kirkasvärinen katselukirja on myös hänen ensimmäinen tietokirjansa. Pikkulasten kätöskyvylle suunnitellut katselukirjat tulivat markkinoille 1930-luvulla USA:ssa. Niiden syntyyn vaikuttivat 1920-luvulla tehdyt uudet aluevaltaukset psykologiassa ja pedagogiikassa. Erityisen merkittäviä tässä yhteydessä ovat sveitsiläisen Jean Piaget'n tutkimukset lapsen ajattelun ja käsitteenmuodostuksen kehittymisestä. Varhaiset katselukirjat sisälsivät yksinkertaisia kuvia lasten arkielämään kuuluvista esineistä, kuten muki, saippua, potta ja nalle. Katselukirjan tarkoitus on auttaa lasta tunnistamaan ja nimeämään esineitä ympärillään. Kysymys on siis symbolifunktion herättelemisestä: vähitellen lapsi oivaltaa, että puhuttu sana ja kuva ja konkreettinen esine vastaavat toisiaan. Lapsi saa ensimmäisen kosketuksen siihen maailmaan, jossa värit, muodot ja viivat alkavat merkitä jotakin. Tähän liittyy myös esteettinen kokeminen. (Suojala, Karjalainen 2001, 146)

1970-luvulla Ruotsissa tultiin tulokseen, että katselukirjojen tulee olla selkeitä ja huolellisesti toteutettuja. Lapsen ymmärtämistä ajateltiin helpotettavan vaatimalla, että kirjan aukeamalle sijoitetuilla kuvilla piti olla jokin selkeä suhde keskenään, kuten esimerkiksi kenkä-sukka, pipo-lapaset jne. Kuvattujen esineiden kokojen piti olla myös oikeassa suhteessa toisiinsa. Taidehistorian professori Gunnar Berfält kyseenalaisti vaatimukset katselukirjojen uskollisuudesta todellisuudelle. Hän peräänkuulutti vivahteikkaampia katselukirjoja, joissa olisi ajateltu myös värien ja muotojen suhdetta. Katselukirjan tärkein tarkoitus on tuottaa ”jännittävää silmäniloa”, hän tähdensi. Siis esteettistä nautintoa pienokaisille. (Suojala, Karjalainen 2001, 146)

Suomessa julkaistut katselukirjat ovat enimmäkseen tuontitavaraa, ja niiden taso saattaa vaihdella paljonkin. Pienille lapsille ja heidän vanhemmilleen on olemassa kuitenkin kuvakirjoja, jotka toimivat mainiosti myös katselukirjan tapaan, esim. Kristiina Louhen Tomppa-kirjat. (Suojala, Karjalainen 2001, 146)

2.2 Analyysiä vastaavista tuotteista

Hups-keikkaa

Satu Kontisen kuvittama Hups keikkaa -kirja on riemastuttava kotimainen katselukirja vauvoille. Kirjassa on värikkäät, voimakaskontrastiset, selkeät kuvat, ja ideana on, että kääntämällä kirjan ylösalaisin hahmottuu kuvasta toinen kuva. Aina ei tosin ole helppoa määrittää kuvassa olevaa eläintä, mutta jokin otus siitä aina kuitenkin hahmottuu. Kirja on suunnattu aivan pienille, siinä ei ole lainkaan tekstiä, sivut ovat tukevaa pahvia, joissa on hyvä, kestävä laminaatti.

Miina ja Manu

Tuomas Mäkelän ja Jonas Laurellin kuvittama Miina ja Manu Eläinystävät-katselukirjassa (kirj. Juha Henttonen) tutustutaan suomalaisiin metsäeläimiin. Kuvat ovat värikkäitä ja ystävällisiä. Eläimet hymyilevät, ja katselevat suurilla silmillään. Eläimet on piirretty viivapiirroksina ja väritetty. Miina ja Manu -sarjasta löytyy pari muutakin eläinaiheista teosta hieman suuremmille lapsille, ja niiden tapa kuvata eläimiä poikkeaa hieman tästä.

Useimmat metsän eläimiä käsittelevät pikkulapsille suunnatut kirjat ovat valokuvakirjoja, kuten **Pohjoisen eläimiä**, mutta muutamia ulkomaista tuotantoa olevia piirroskirjoja-kin löytyy, kuten **Tuttuja metsän eläimiä** ja **Metsän väkeä**. Näissä kirjoissa eläimet esitetään yleensä hyvin söpöinä, hymyilevinä ja iloisina. Usein kirjoissa on mukana sellaisia eläimiä, joita Suomessa ei luonnossa tapaa.

Mick Inkpenin Possu Pallero -sarja on tyyliältään hyvin selkeä, rauhallinen ja yksinkertainen. Värit ovat pastellisia, ja tyhjää tilaa on runsaasti.

Maatilakirjoja on hyvin tarjolla, tässä esimerkkinä yksi, **Minun maatilani**. Kuvat ovat siinäkin värikkäitä ja eläimet hymyileviä. Minun maatiltani -kirjassa on käytetty kehystä kuvien ympärillä, kuten on useimmissa valokuvakirjoissakin.

Myyrä

Zdenek Milerin Myyrä on useimmille tuttu hahmo lapsuudesta. Myyrän kuvat ovat värikkäitä, mutta niissä ei ole selkeitä rajoja. Kuvisa on paljon yksityiskohtia.

Loruleikki

Osmo Pennan kuvittama Loruleikki jaettiin KELAn äitiyspakkauksen mukana, ja saman sarjan kirjoja on ilmestynyt muitakin. Kirjan kuvat ovat värikkäitä, ohuella ääriiviivalla tehtyjä, hyvin tyyliteltyjä. Loruleikin on ideoinut lastenpsykiatri, Seksuaaliterveysklinikan asiantuntijalääkäri Raisa Cacciatore. Ensimmäisen vuoden kehitysportaiden asiantuntijana on toiminut kasvatustieteen tohtori Mirjam Kalland ja vauvan näön asiantuntijana silmätautiopin dosentti, LKT Lea Hyvärinen, joten kirja on todella huolella suunniteltu aivan pienimmille lapsille.

Lasten oma metsäkirja

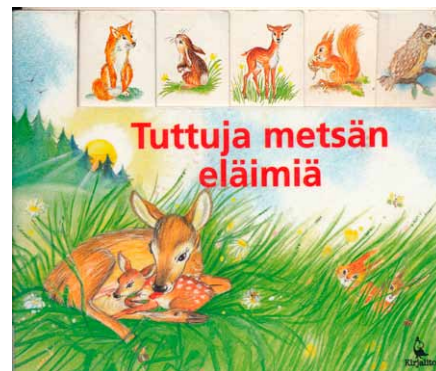
Marjaliisa Pitkärannan kirjoittama ja kuvittama Lasten oma metsäkirja, on selkeästi vanhemmille lapsille suunnattu. Sivut ovat ohutta paperia, ja tekstiä on aika paljon. Kuvisa eläimet ovat leikkisiä ja hymyilevät.

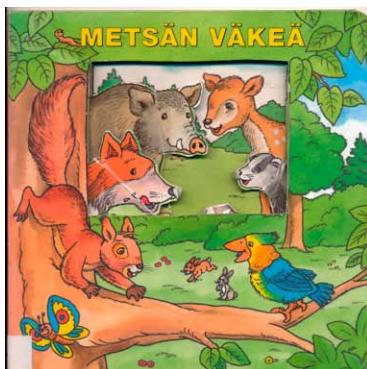
Kuva 1

Kuva 2

Kuva 3

Kuva 4

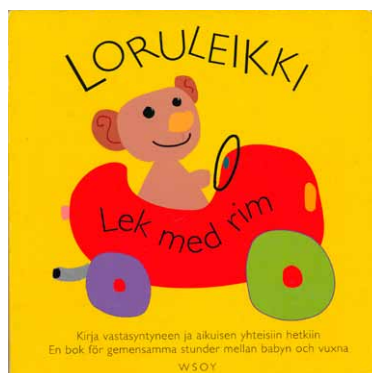
Kuva 5

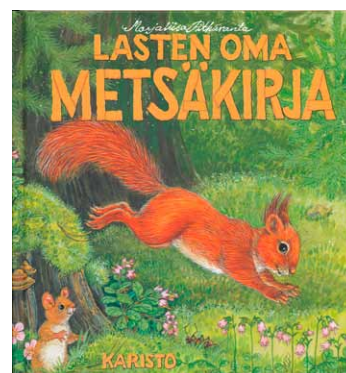
Kuva 6

Kuva 7

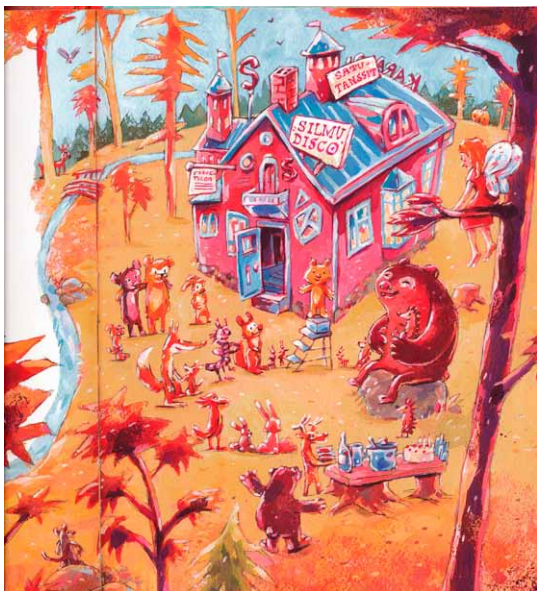
Kuva 8

Kuva 9

Hannamari Ruohonen

Ilja Karsikas

2.3 Muita mielenkiintoisia kuvakirjoja ja kotimaisia kuvittajia

Hannamari Ruohonen: Eläinten kaupunki

Hannamari Ruohosen Taideteollisen korkeakoulun lopputyönään tekemä tekstitön kuvakertomuskirja Eläinten kaupunki on suunnattu hieman vanhemmille lapsille. Kirjan koko A4-vaaka vaatii jonkin verran käsittelytaitoa käyttäjältään. Jokaisella aukeamalla on yksi värikäs kuva, jossa on paljon yksityiskohtia. Kirjassa onkin paljon löytämisen iloa.

Ilja Karsikas: Sintti Silmusuu

Ilja Karsikkaan kuvittama kertomus (kirj. Juho Gröndahl) kertoo pienestä karhusta, joka tahtoo oppia lukemaan. Mukana on useita metsäneläimiä. Kirja ei ole kuvitettu lainkaan realistisesti. Kuvat ovat värikylläisiä, tyylieltyjä.

Christel Rönns: Tapahtui Tiitiäisen maassa

Christel Rönns on kuvittanut Kirsi Kunnaksen runo- ja satukokolmen Tapahtui Tiitiäisen maassa. Kuvat ovat oivaltavia, hauskoja, raikkaita ja hassuttelevia. Monin paikoin mieleen tulee Marimekko.

Mauri Kunnas

Mauri Kunnaksen Koiramäki-kirjat kuuluvat jokaisen suomalaisien lapsiperheen kirjahyllyyn. Kunnas käyttää yksityiskohtaisia ja tarkkoja kuvia, joissa on lapselle ja vanhemmalle paljon löydettävää ja oivallettavaa. Ohessa kuva Robin Hood -kirjsta.

Markus Majaluoma: Heinähattu ja Vilttitossu

Markus Majaluoma tekee myös hyvin yksityiskohtaista kuvitusta. Pehmeän pastelliset sävyt tuovat mieleen heinäkuisen hellepäivän. Kuvat ovat selvästi vanhemmalle lapselle suunnattuja.

Kristiina Louhi: Hilma ja täydellinen lemmikki

Kristiina Louhen herkkä jälki on raikasta ja valoisa. Kuvituksessa on paljon valkoista tilaa. Välillä Louhi leikittelee naivistisemmalla tyyllillä, ja eläinkuvat on piirretty, kuten lapsi saattaisi ne piirtää.

Klaus Haapaniemi

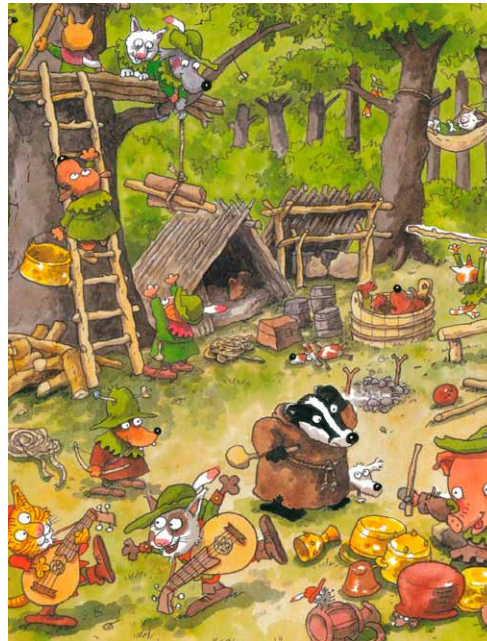
Haapaniemen kuvat ammentavat satumaaailmasta. Yksityiskohtaisia, jännittäviä kuvia.

Anne Peltola:

Anne Peltola on kuvittanut lukuisia kotimaisia lastenkirjoja, mm. Iloisen lorutoukan. Tässä esimerkkinä Maja-Majava-levyn kansigrafiikka.

Christel Rönns

Mauri Kunnas

Markus Majaluoma

Kristiina Louhi

Klaus Haapaniemi

Anne Peltola

3 Lapsen näkökyvyn ja kielen kehityksestä

Lasten taidekasvatus -teoksessa kerrotaan, että ihmisen silmän toiminta on varsin kehittynyttä jo syntymähetkellä. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 147). Lapsen kehitys 0 – 3 vuotta -kirjassa tarkennetaan, että vastasyntynyt näkee parhaiten noin 20 cm etäisyydelle, joka vastaa äidin kasvojen etäisyyttä imetyksen aikana. (s.12, Rödström, Keuruu 1993). Muutamien viikkojen kuluessa lapsi oppii seuraamaan liikkuvaa kohdetta ja joidenkin kuukausien kuluessa hän tunnistaa tuttuja esineitä ja tiloja. Lapsi, joka ei itse vielä puhu, kykenee kyllä vastaanottamaan aikuisen sanallisia viestejä. ”katsopas, mitä tässä kuvassa oikein on?” Eläytyvä kysymys voi olla alkusysäyksenä kuvan katselututkimukselle pienen lapsen kanssa. Yhdessä osoitellaan kirjan kuvia vastaavia esineitä kotona. Maatilan eläinten ja kulkuneuvojen ääniä, taputellaan kuvan vauvaa ja aikuinen ja lapsi toisiaan. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 147)

Lasten taidekasvatus -kirjan mukaan yleinen käsitys on, että pieni vauva tarvitsisi tarkasteltavakseen selkeitä, kirkasvärisiä, tarkkarajaisia kuvia. Kuitenkin pieni lapsi pystyy tunnistamaan omat vanhempansa ilman sen kummempia rajoja tai rajauksia. Lapsi omaksuu sen, minkä kykenee, eikä aikuisen ole tarpeen rajata joitakin kuvaustyyliä pois lapsen kokemusmaailmasta. Ei ole syytä tarjota lapsen katseltavaksi vain erityisesti lapsille suunnattuja kuvia. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 147)

Anja Hatva taas sanoo Kuvittaminen-teoksessaan, että koska pienet lapset katselevat monimutkaista kuvaa yksityiskohdissa harhaillen, pelkistetty esitystapa voi olla heille helpompaa. (Hatva 1993, 125). Hatvan mukaan ulkoisilla ärsykeillä on suuri merkitys tarkkaavuuden suuntaamisessa: värikkäät, kookkaat, kontrastiset ja poikkeavat kuviot vetävät huomiota puoleensa. (Hatva 1993, 120). Lapset havaitsevat mieluummin yksityiskohtia kuin kokonaisuuksia. Alle viisivuotiaat aloittavat katselun kuva-alan keskeisistä kohdista ja jatkavat siitä alaspäin. (Hatva 1993, 121). Kolmikuuiset vauvat pitivät enemmän puhtaasta punaisesta kuin oranssin punaisesta. (Hatva 1993, 123)

Lapsen ensimmäiset käsitteet ovat dokumenttiluonteisia. Lapsi tarvitsee dokumentteja ajattelunsa rakentamiseen, ymmärtämiseen ja mielikuvituksensa raaka-aineeksi. Suuri osa näistä aineista on luonteeltaan kuvallisia. Kuvan avulla lapsi voi oppia tunnistamaan jotakin joksikin tai tunnistaa oppimaansa. (Hatva 1993, 125)

Anja Hatva kertoo, että taustaton kuva on usein parempi dokumentti, koska se näyttää vain sen, mikä kuuluu käsitteeseen, eikä jää epäselväksi, mikä jää käsitteen ulkopuolelle. Lapset eivät kovin herkästi huomaa kontekstin luomaa merkitystä, joten Goldsmithin mukaan taustan esittäminen kuvassa ei aina auta lasta ymmärtämään paremmin sisältöä. (Hatva 1993, 126). Kuvan päälle painettu teksti voi hahmottua vaikeasti, ja teksti puolestaan voi häiritä kuvan hahmottamista. (Hatva 1993, 125)

Realistiset värivalokuvat eivät kaikkien tutkimusten mukaan ole tunnistettavimpia, vaan varjostettu viivapiirros tai yksityiskohtainen naturalistinen maalaus on todettu tehokkaammaksi. (Hatva 1993, 127)

Samojen kirjojen katseleminen lapsen kanssa uudestaan ja uudestaan auttaa lasta kemaan kuvat syvemmin. Lapsen ympäristössä voi olla pysyvästi joku kuva, johon usein palataan ja jonka lapsi näin kokee turvalliseksi ja tutuksi. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 146)

Kehityopsykologia – matkalla muutokseen -kirjassa kerrotaan, että vauvalla on merkittäviä esikielellisiä valmiuksia jo syntyessään. Äidinkielelle herkistyminen kehittyy ensimmäisten kuukausien aikana. On tärkeää, että lapsen kanssa keskustellaan paljon katsekontaktissa hänen kanssaan. Turvallinen ja positiivinen vuorovaikutus lapseen on ensisijaisen tärkeää, jotta lapsi alkaisi kiinnostua puheen ja kielen jäljittelemisestä ja sanalliset vuorovaikutuksesta. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 89).

Kronqvistin ja Pulkkinen mukaan vauva tunnistaa puolivuotiaana lauseiden merkityksiä ja liittää lauseisiin kielikuvia. Tämän jälkeen kyky hahmottaa maailmaa kielen avulla kehittyy nopeasti. Lapsen kielen kehitykselle on tyypillistä, että hän ymmärtää sanoja ja lauseita paljon ennen kuin itse tuottaa niitä. Sanojen tuottaminen alkaa yleensä vasta sitten, kun lapsi on oppinut ymmärtämään sanan merkityksen jossain tilanteessa. Ensimmäiset sanat ovat sanoja joita lapsi kuulee päivittäin ja jotka ovat hänelle tärkeitä. Ensimmäisten sanojen jälkeen lapsen sanavarasto kasvaa nopeasti. (Kronqvist, Pulkkinen 2007, 90)

Paula Lyytinen kertoo Näkökulmia kehityopsykologiaan – Kehitys kontekstissaan -kirjassa, että kielen ymmärtäminen etenee puheen tuottamista nopeammin. Lapset osoittavat ensimmäisiä merkkejä sanojen ymmärtämisestä keskimäärin 9 kk:n iässä. Vuoden iässä lapset tunnistavat jo useita sanoja sekä päivittäisiä tapahtumia kuvaavia ilmaisuja. Ojentavat ja osoittelevat eleet ilmentävät lapsen aloitteesta lähtevää ja kielen oppimisen kannalta tavoitteellista kommunikaatiota, jossa lapsi haluaa jakaa huomion kohteena olevan asian toisen kanssa. Ensimmäiset merkitykselliset sanat ilmaantuvat keskimäärin vuoden iässä. Lapsen rajallisista tiedonhankintatavoista ja muistista johtuu, että ensisanat ovat yleensä lyhyitä ja liittyvät lapsen lähiympäristöön. (toim. Lyytinen, Korkiakangas, Lyytinen 1995, 109)

Ensimmäisten sanojen oppiminen etenee hitaasti. Kymmenen ensimmäisen sanan omaksuminen voi kestää useita kuukausia. Sen jälkeen, kun lapsi on vakiinnuttanut noin 30 sanaa, sanasto kasvaa nopeasti. Lapset alkavat myös itse kysyä esineiden nimiä ja nimeävät kaiken, minkä osaavat. Aihepiiriltään lasten ensimmäiset sanat liittyvät jokapäiväiseen lähiympäristöön. Lapset puhuvat tutuista ihmisistä, eläimistä, kodin esineistä, ruoasta, vaatteista, leluista ja kehon osista. (toim. Lyytinen, Korkiakangas, Lyytinen 1995, 110)

Niemisen väitöskirjassa (1991) selvitettiin 0–2-vuotiaiden lasten sanaston kehitystä äidin päiväkirjamerkintöjen avulla. Lapset ymmärsivät ensimmäiset sanansa yhdeksän kuukauden iässä. Vuoden iässä ymmärrettyjä sanoja oli noin 20 ja puolitoistavuotiaana keskimäärin 200 sanaa. Ymmärrettyjen sanojen määrän kasvunopeus vaihteli eri lapsilla, mutta kaikilla voitiin todeta kiihkeän kehityksen jakso, joka ajoittui 11. ja 18. kuukauden

välille. Lasten aktiivinen itse tuottama sanasto alkoi karttua ensimmäisen ja toisen ikävuoden taitteessa. Kehitys oli aluksi hidasta. Aktiivisen sanaston kiihkeän kasvun kausi ajoittui 15. ja 21. kuukauden välille. Lisäksi voitiin todeta hitaan kehityksen kausia, jolloin sanavarasto ei karttunut lainkaan. (toim. Lyytinen, Korkiakangas, Lyytinen 1995, 110)

Toisen ikävuoden loppupuolella lapsi alkaa ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen. Hän oivaltaa sanojen olevan yhteisöllisesti sovittuja nimiä erilaisille esineille ja tapahtumille, joita voidaan yleistää vain yhteisten sääntöjen mukaisesti. Ymmärrettyjen ja tuotettujen sanojen sisältöä on tarkasteltava erikseen. (toim. Lyytinen, Korkiakangas, Lyytinen 1995, 110)

Avaa lastenkirja -teoksessa kerrotaan, että vanhempien merkitys lapsen kielelliselle kehitykselle on aivan perustavanlaatuinen. Pienestä vauvasta pitäen lapsen tulee saada keskustelujen, tarinoinnin ja yhdessä lukemisen kokemuksia. Ne kaikki ovat hänen kielellistä valmennustaan. Siihen liittyy tietenkin myös kuvien tarkastelu, kuvallisen kielen omaksuminen. Kirjojen tarkastelu yhdessä lapsen kanssa palvelee myös tunne-elämän kehittymistä. Kuvakirjan kuvien tutkiminen yhdessä on vuorovaikutusta, jossa ajatukset ja mielikuvitus saavat lentää. Läheisyyden ja kuunnelluksi tulemisen kokemukset ovat arvokkaita lapsen identiteetin kehittymiselle. (toim. Suojala, Karjalainen 2001, 161)

Usein pienet lapset selaavat kuvakirjan itse nopeasti läpi ja toteavat: luettu! Aikuinen voi silloin auttaa lasta tarkastelemaan ja keskittymään. Hän voi kysellä lapselta kuvan yksityiskohdista, kirjan tapahtumien kulusta, hahmojen ulkonäöstä ja ympäristöstä. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 146)

Kuvakirja on lapsen ensimmäinen kosketus kuvataiteen maailmaan, ensimmäinen käynti taidegalleriassa. Niinpä kuvakirjalle pitäisikin asettaa aivan erityiset korkeat laatuvaatimukset – olipa kirjan sisältö tai tarkoitus mikä tahansa. Kuvakirjan avulla lapsi tutustuu kuvalliseen kieleen, siihen ihmeeseen, jonka taiteilija loihtii kaksiuotteiselle paperille värien, muotojen ja viivojen avulla. Kuvakirja vetoaa lapsen aisteihin, havaintokykyyn ja eläytymiskykyyn. (toim. Suojala, Karjalainen 2001, 155)

Se, miten lapsi kokee kuvat ja tulkitsee kuvia, on vielä toistaiseksi suurelta osin tutkimatta, mutta harhaluuloa on se, etteivät pienet lapset ymmärtäisi abstrakteja kuvia tai pitäisi niistä. Oleellista on pyrkiä välttämään yksipuolisuutta ja kaavamaisuutta. Kuvalliset stereotypiat hallitsevat valitettavan usein lastenhuoneita ja päiväkoteja. Monilla aikuisilla on se käsitys, että lapsille sopivat vain imelät värit ja sievistelevät kuva-aiheet. (toim. Suojala, Karjalainen 2001, 155)

4 Eläimiä siellä, eläimiä täällä – katselukirja prosessina

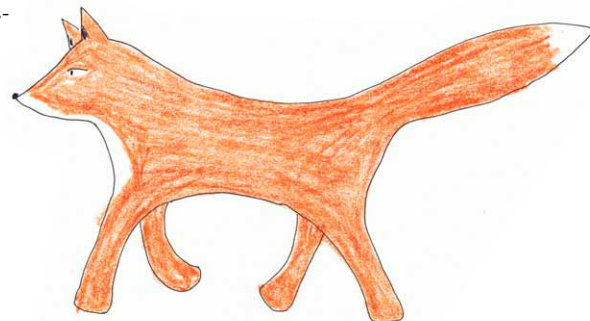
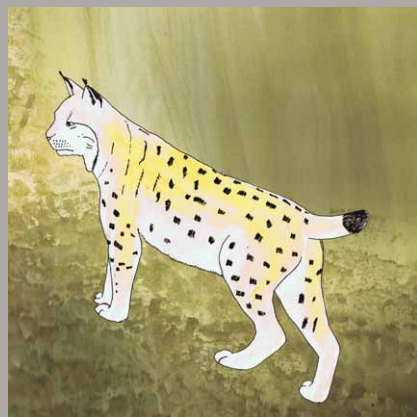
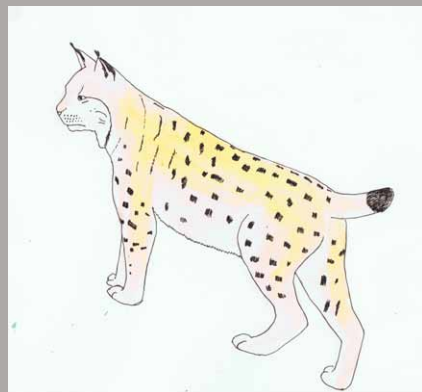
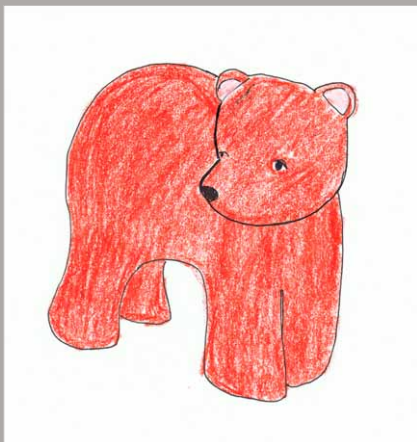

4.1 Hahmojen kehittäminen

Suurimpana haasteena tässä työssä minulla oli kuvituskokemuksen puute. En ole moneen vuoteen edes piirtänyt tai maalannut. Oman tyylin etsimisessä on mennyt aikansa, eivätkä ne loistavat visiot siirry paperille ihan tuosta noin vain. Usein olo on ollut kuin peruskoulun kuvaamataidon tunnilla. Halusin kuitenkin tehdä opinnäytetyöni tästä aiheesta ja etsiä omaa tyyliäni aihetta tukemaan.

Aloin työstää eläimiä syksyllä 2009. Ensin tein eläimistä todella pelkistettyjä, mutta näin eläimet näyttivät liian jäykiltä. Tämän jälkeen päätin palata lähtöpisteeseen, ja aloin luonnostella eläimiä liijykynällä. Tällä kertaa tein eläimistä tarkempia, naturalistisempia. Taustoja työstin vesiväreillä, mutta nyt jälki oli mielestäni liiankin pikkutarkkaa, viiva liian ohutta, värit liian haaleita.

Kari Vaijärvi kirjoittaa Lapsi ja kuvantekijä -kirjassa Ulla Rhedinin tutkimuksesta, jonka mukaan lapsi lukee kuvaa kuin pintaa. Lapsi lukee kuvaa kirjaimellisesti tai todella totena. Kuvahan tosiasiaa onkin pintaa, mutta eurooppalaisen kuvakäsityksen lisääntyessä aletaan täyttää tyhjiä kohtia ja täydentää kuvia kokonaisiksi. Kirjassa kysytään, että pitääkö kuvakirjan olla aina helppo väline? Onko kuva todellakin tarkoitettu helposti ymmärrettäväksi pienelle lapselle vai olisiko sillä muitakin tekijöitä? Olisiko mielenkiintoisempaa tutkailla, miten lapsi ymmärtää kuvaa, elämää ympärillään ja kehittyy kuvankin kanssa. (toim. Vaijärvi 2007, 11). Lasten taidekasvatus -kirjakin kyseenalaistaa sitä, että lapsi tarvitsisi selkeitä, kirkkasvärisiä, tarkkarajaisia kuvia, ja esittää, että ei ole syytä tarjota lapsen katseltavaksi vain erityisesti lapsille suunnattuja kuvia, kuten jo lapsen kehityksestä kertovassa kappaleessa kirjoitin. (Hakkola, Laitinen, Ovaska-Airasmaa 1990, 147). Tässä työssä olen kuitenkin kallis-tunut Anja Hatvan kannalle, ja päädyin pelkistettyyn esitystapaan, joka voi olla lapsille helpompi ymmärtää. Tämän vuoksi päätin tehdä kuvista selkeitä ja värikkäitä, suurella kontrastilla ja selkeillä rajoilla. Jätin myös taustat yksivärisiksi, jotteivät taustakuviot vaikuta kuvan käsittelemiseen tai vedä huomiota puoleensa. (Hatva 1993, 125). Päädyin myös asetelmallisesti selkeään ratkaisuun, eli yksi

eläin per sivu. Eläimen kuva sijoittuu sivun keskelle, koska alle viisivuotiaat aloittavat katselun kuva-alan keskeisestä kohdasta ja jatkavat siitä alaspäin.

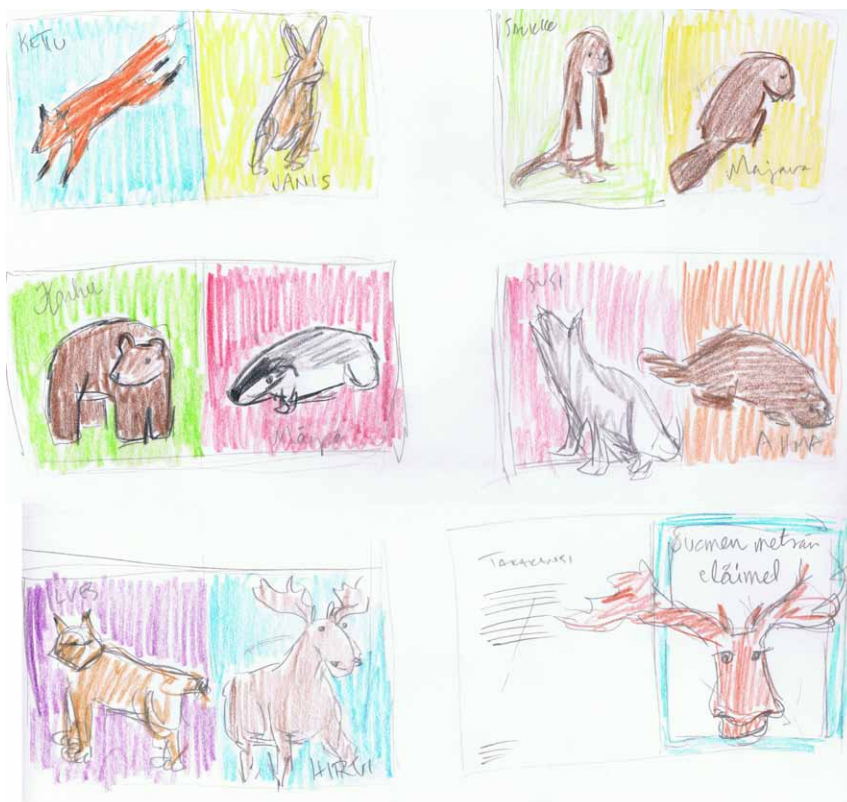
Kohderyhmäni on kirjojen ensikertalaiset ja aloittelijat. Omaa jälkikasvuani tarkkaillessa olen myös huomannut, että tässä ikäluokassa suurinta innostusta herättää juuri selkeät, kirkasväriset kuvat. Jos suuntaisin kirjani vanhemmille lapsille, toiminisin luultavasti toisin, ja yrittäisin luoda mielenkiintoa erikoisemmilla ratkaisuilla.

4.2 Piirrokset

Kun olin päätenyt tulokseen, että teen värikkäät ja selkeät kuvat, tein puuväreillä karkean sivuluonnoksen. Tämän pohjalta lähdin sitten muokkaamaan eläimiä. Tämän luonnoksen jälkeen luonnostelin eläimiä yhä uudestaan. Pohdin, mikä kussakin eläimessä on ulkonäöllisesti se juttu, mistä sen helpoiten tunnistaa. Mitä pitää korostaa, minkä voi jättää pois.

Tässä vaiheessa en ollut vielä valinnut tekniikkaani. Ajattelin ensin tekeväni työn peiteväreillä, joilla on helppo saada värikylläisiä kuvia. Peiteväreillä tehdyissä kuvissa on tunnelma kuitenkin kuin yläasteen kuvaamataidon tunneilla, eikä se tuntunutkaan enää hyvältä ratkaisulta. Yksityiskohtia oli vaikea saada tarkasti, ja en osannut suhtautua pintaan kyllin rennosti: minun oli kerrassaan pakko saada kaikki pinnat täyteen ja tasaiseksi.

Seuraavaksi kokeilin syvätä peiteväri-eläimen irti taustastaan, ja liittää sen tasaisempaan taustaan, mutta sekään ei toiminut. Eläin ei tuntunut olevan oikeassa ympäristössään. Kokeilin myös yksiväristä, tietokoneella tehtyä taustaa, joka sekini näytti

Ensimmäinen sivuluonnos

oudolta. Kokeilin taustaan myös pastelliliituja ja puuvärejä, mutta nekään eivät istuneet kuvaan.

Väliseminaarissa minulle esitettiin idea, että tekisinkin kuvat hyvin pieninä, ja skannaisin ne suurempaan kokoon. Tähän asti olen tehnyt juuri päinvastoin, eli tehnyt kuvat suurikokoisina, josta olen pienentänyt kuvat tietokoneella. Kokeilin seuraavaksi tällä pienestä suureksi -tekniikalla: Tein kuvat 60 mm x 60 mm kokoon vesivärikynillä, josta skannasin kuvat 600 dpi:n resoluutiolla. Kasvatin kuvat Adobe Photoshopissa kokoon 145 mm x 145 mm. Näissä kuvissa reuna jäi kuitenkin hieman epätasaiseksi, eikä tussikaan oikein toiminut siinä. Paksua tussia ei voinut käyttää, koska se tukki kaikki yksityiskohdat eläinten kasvoissa ja mm. hirven sarvissa. Myös jälkikäteen Adobe Illustratorilla tehty viiva tuntui päälleliimatulta. Tästä tekniikasta oli kuitenkin se hyöty, että liian tarkat yksityiskohdat jäivät automaattisesti pois: niitä ei vain saanut tehtyä pienessä koossa, ja jäljelle jäivät eläinten suuret linjat. Päätin suosiolla jättää eläimiltä pienimmät yksityiskohdat, kuten viikset ja kynnet pois.

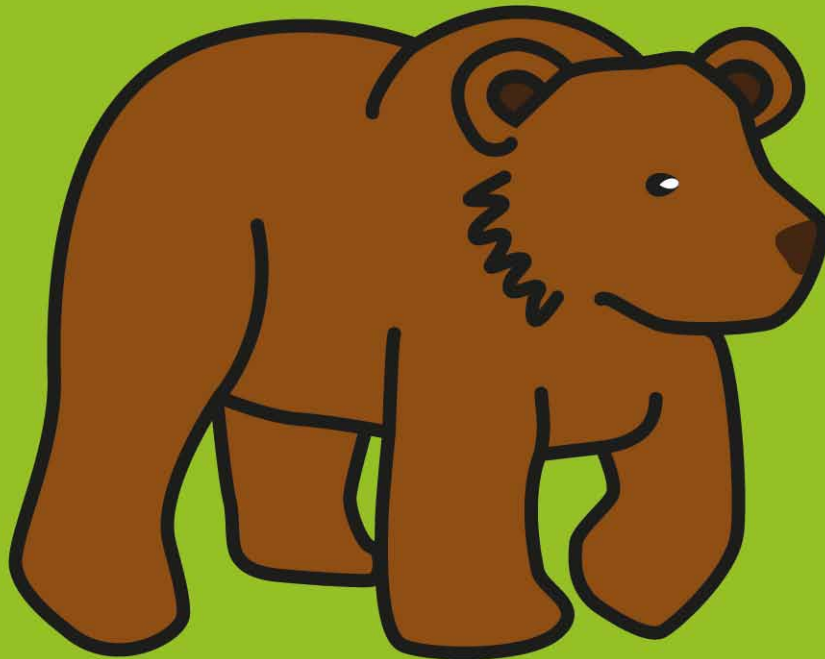
Kokeilin tässä välissä vastapainoksi tehdä myös oikein suuria originaalikuvia manga-tussilla vapaalla kädellä piirtäen, ja suurilla vahaliiduilla värittäen, mutta sekään ei tuntunut oikealta.

Tämän jälkeen kokeilin tehdä eläimiä vektorigrafiikkana Adobe Illustratorilla näiden pikkukuvien pohjalta, mikä alkoi tuntua parhaalta ratkaisulta. Pohdin pitkään taustavaliintaa: laittaisinko sen vesiväreillä vai ihan kokonaan yksivärisenä? Olen kysynyt gallupmaisesti mielipiteitä myös alan asiantuntijoilta – äitikavereilta ja kollegoilta, joilta saamieni mielipiteiden jälkeen olen tarkistanut omaa kantaani kuvien suhteen.

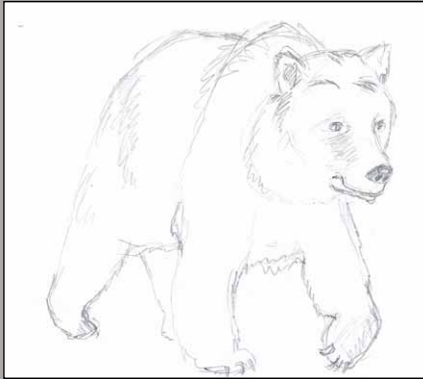
Eläinten silmät olivat minulle haaste. Käsin tehdessä käytin silmänä melkein pä pelkkää mustaa pistettä, enkä vektorigrafiikkanaanakaan halunnut silmistä liian ”akuankkamaisia”, mutta tällaista silmää käytin vielä viime metreille asti. Lopulta tein silmän mustaksi ovaaliksi, jossa on pirsamainen valkoinen heijastus, ja tätä silmätyyliä käytin kaikissa muissa eläimissä, paitsi majavassa ja sudessa, joilla on silmät kiinni.

Pienet kuvat, 6 cm x 6 cm, vesivärikynillä tehty

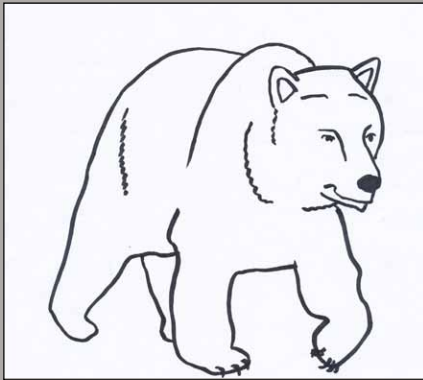
KARHU

BJÖRN

Lyijykynäluonnos

Viivapiirros tussilla

Peiteväreillä, koko n. A4

Peitevärit, tausta laveerattu erikseen, ja liitetty kuvaan Photoshopissa

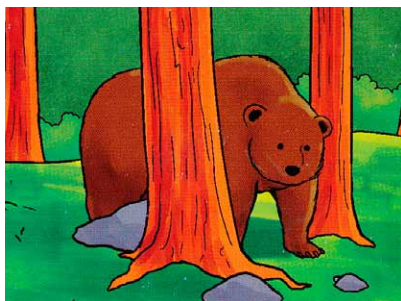
Peitevärit, kuva syvätty, ja tausta tehty photoshopissa

4.3 Lopulliset kuvat

Karhu

Karhussa lähdin liikkeelle valokuvasta. Ensin tein karhusta lyijykynäluonnoksen valokuvan perusteella. Tämän jälkeen piirsin mustalla tussilla viivapiirroksen. Tätä viivapiirrosta hyväksikäyttäen tein erilaisia värityksiä. Kokeilin ensin peitevärejä; vahvempaa väritystä ja haimpaa väritystä, ja vahvistin vielä ääri viivat mustalla tussilla. Tämä karhu näytti kuitenkin vielä liian luonnolliselta, ja halusin tehdä karhusta tyylitellymmän.

Pidin karhun asennon kutakuinkin samana, mutta nyt en noudattanut valokuvaa niin orjallisesti, vaan piirsin enemmän omasta päästäni. Yritin kuitenkin pitää mielessä karhulle ominaiset piirteet: selän kyhmy, isot, pyöreät korvat ja ison kuonon. Tämän karhu-originaalin tein kokoon n. 6 cm x 6 cm. Kokeilin Adobe Photoshopissa eri sävyjä, ja lisäsin käsin karhuun paksumman ääri viivan. Kokeilin myös Adobe Illustratorissa lisättyä vektoriviivaa. Lopulta tein koko karhun vektorina, ja tähän ratkaisuun olin lopulta tyytyväinen.

kuva 1

kuva 2

kuva 3

kuva 4

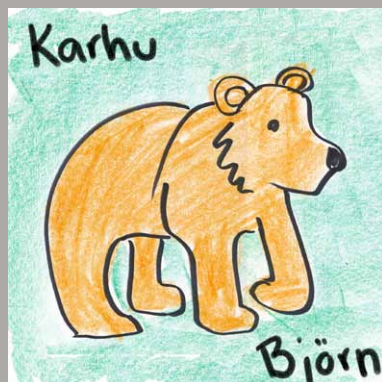
Originaali vesiväreillä pieneen kokoon,
6 cm x 6 cm

Karhu vektorigrafiikalla Illustratorissa, tausta
vesiväreillä

Peitevärit, kokeilu haaleammilla sävyillä

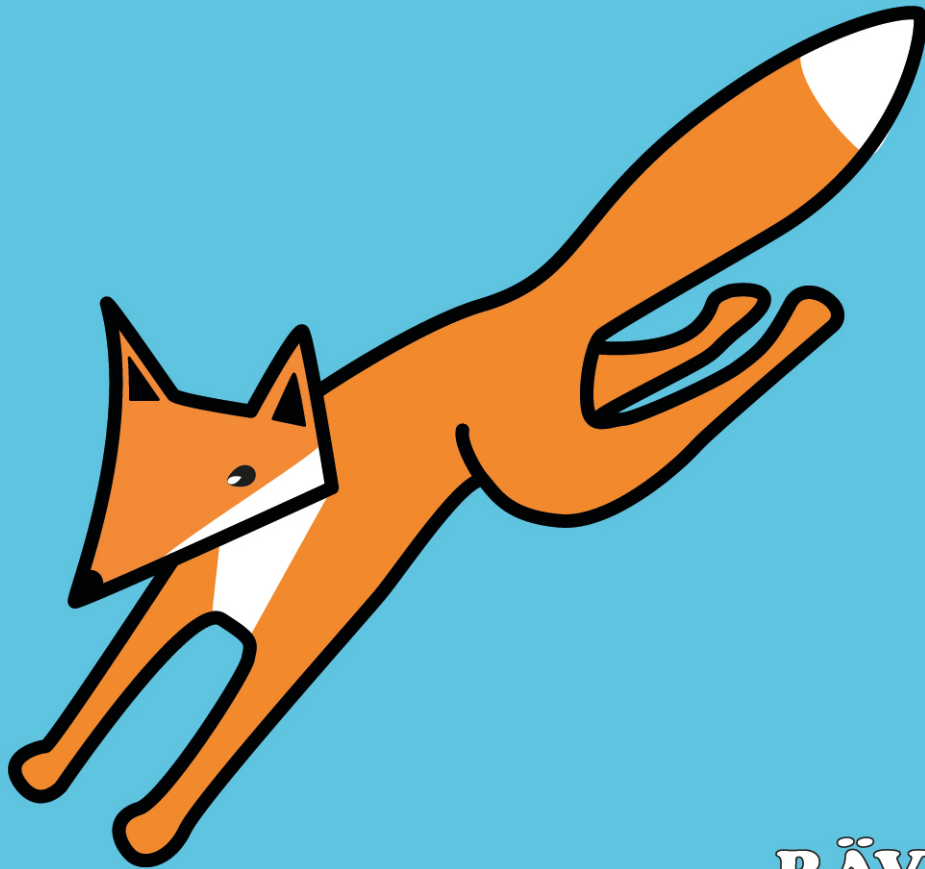

Rajat vapaalla kädellä mangatussilla, väritys
vahaliitupalikoilla

Vektorigrafiikka Illustratorissa

KETTU

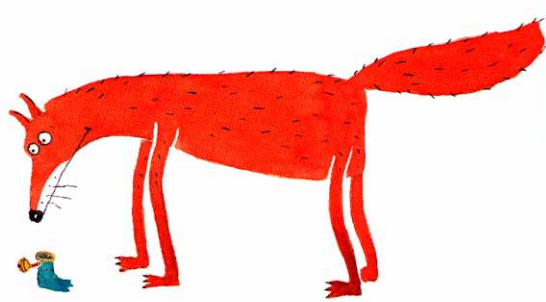

RÄV

Kettu

Kettu lähti hyvin eri tavalla liikkeelle kuin karhu. Toki luonnostelin kettuakin valokuvista, mutta sitten sain hyvin vahvan vision loikkaavasta ketusta. Jouduin vision jälkeenkin pohtimaan kettua aika lailla, enkä ollut ensin lainkaan varma, voinko pitää ketun loikkaamassa. Haasteena minulla oli siinä vaiheessa, että saanko muihin eläimiin samaa lennokuutta ja leikkisyyttä, mitä ketussa oli, sillä tyylin pitäisi pysyä muissakin eläimissä samana.

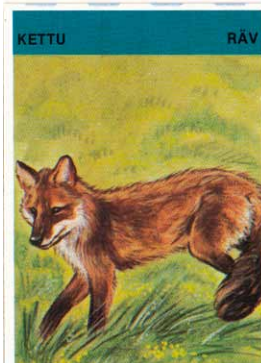
Ketunkin kanssa kokeilin monia eri tekniikoita; Puuvärejä, vesivärejä, peitevärejä, osittaista vektoria ja lopulta sitten kokonaan vektoroitua kettua.

kuva 1

kuva 2

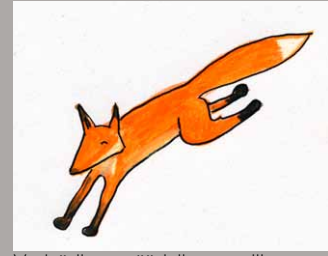
kuva 4

kuva 3

kuva 5

Vesivärikettu, ääriviivat tussilla

Ylempi kettu liitettyä suurennettuun pastelliliitutaustaan

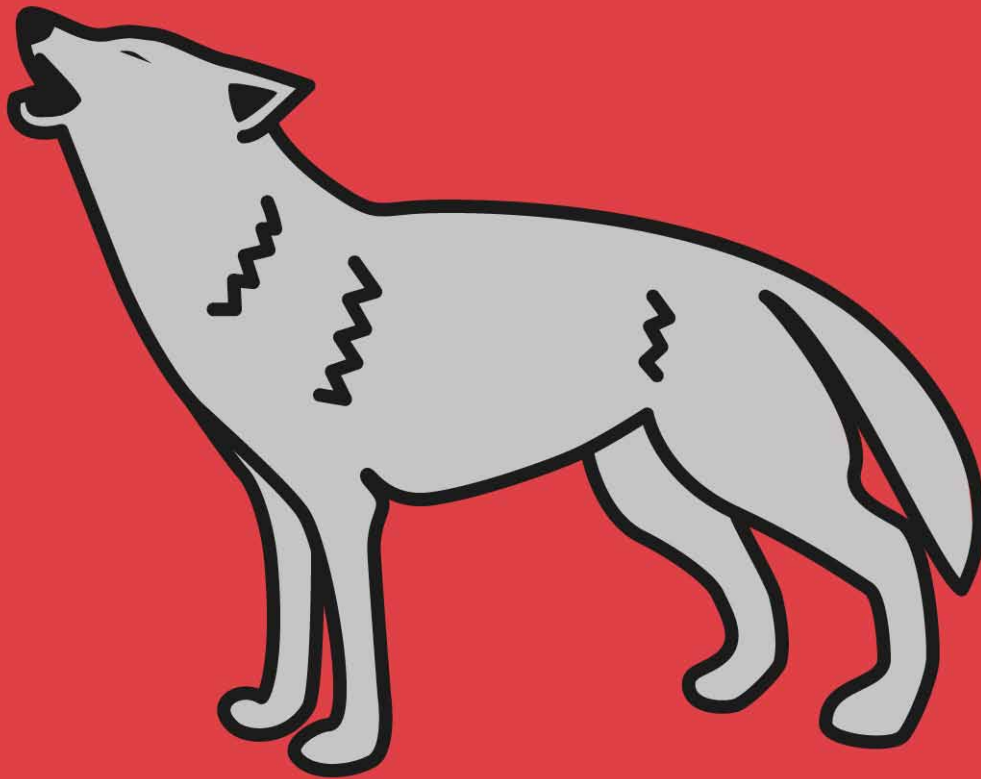

Vesivärit, ääriviivat tussilla

Ääriviivat mangatussilla, väri vahaliitupalikoilla (koko A3)

SUSI

VARG

Susi

Susi lähti liikkelle myös lyijykynäluonnoksin, jonka jälkeen tein sudesta ääriiviiivapiirroksia, joista peiteväreillä maalasin ensimmäisen version. Tässä vaiheessa vielä mietin, haluanko suden seisomaan vai istumaan, mutta alusta asti minulle oli selvää, että susi ulvoo. Päädyin lopulta seisomaan suten, koska istuvasta olisi helpommin tullut mieleen kotikoiraa.

Vektorigrafiikkavaiheessa suden asento vähän muuttui, ja sudesta tuli virtaviivaisempi. Tämän suden luonnoksen pohjana ei ollut valokuva, vaan pieni leikki-muovisusi. Alussa suden taustavärinä oli sininen, mutta muutin sen punaiseksi vektorigrafiikkavaiheessa, koska punainen voimakkaampana värinä sopi sudelle paremmin kuin majavalle.

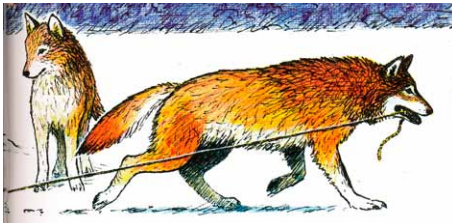
kuva 1

kuva 2

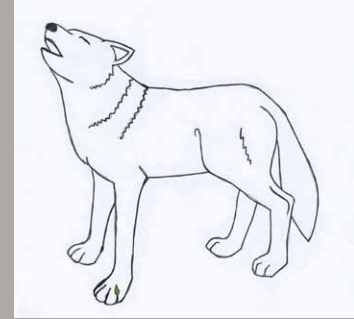
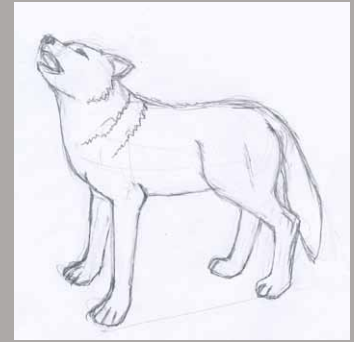
kuva 3

kuva 4

kuva 5

ILVES

LO

Ilves

Ilveksessä koin suurimpana haasteena eläimen ilmeikkäät kasvot. Ilves poikkeaa muista valitsemistani eläimistä rakenteeltaan ja olemukseltaan, onhan se kissa. Ilveksessä silmät ovat myös yksi sen määrittävimmistä tekijöistä. Silmien ympärillä olevat valkoiset alueet ja mustat rajat piti mielestäni saada kuvaan. Ja toki ilves tunnetaan myös täpläturkistaan. Olen pyrkinyt pitämään eläimet värityksen suhteen niin yksinkertaisina kuin mahdollista, mutta ilvestä ei voi tehdä ilman täpliä.

Ilvestä tein jo hyvin varhaisessa vaiheessa opinnäytetyötäni, ja se on matkalla muuttunut paljon. Ilveksen prosessi eteni kuitenkin hyvin samankaltaisesti kuin muidenkin eläinten, eli lyijykynäluonnosten ja ääriiviapiirrosten kautta pieniin kuviin, jotka toimivat pohjana vektorigrafiikalle.

Kuva 1

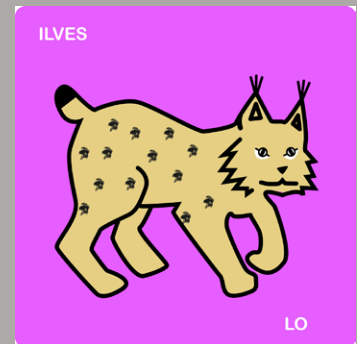
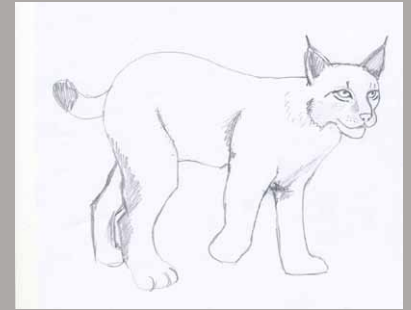
Kuva 2

Kuva 3

Kuva 4

MÄYRÄ

GRÄVLING

Mäyrä

Mäyrän selkeä musta-valko-harmaa väritys teki eläimestä kiitollisen yhteistyökumppanin tässä projektissa. Mäyrästäkin tein ensin lyijykynäluonnoksia, joita en sitten hyödyntänyt myöhemmässä vaiheessa. Pienestä luonnoksesta ja vesivärieläimestä lähdin suoraan muokkaamaan vektorikuvaa. Jossakin vaiheessa tarkistin valokuvasta, että miltä se mäyrä oikein näyttikään, ja jatkoin taas vektorin tekoa. Tässä vaiheessa mm. häntä muuttui, koska mielikuvieni mäyrällä oli turhan tuuhea ja iso häntä.

kuva 1

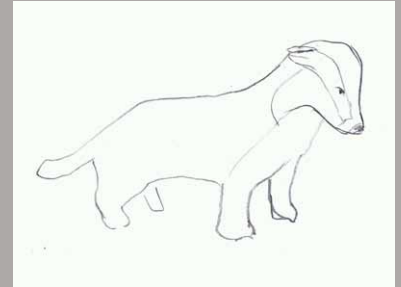
kuva 2

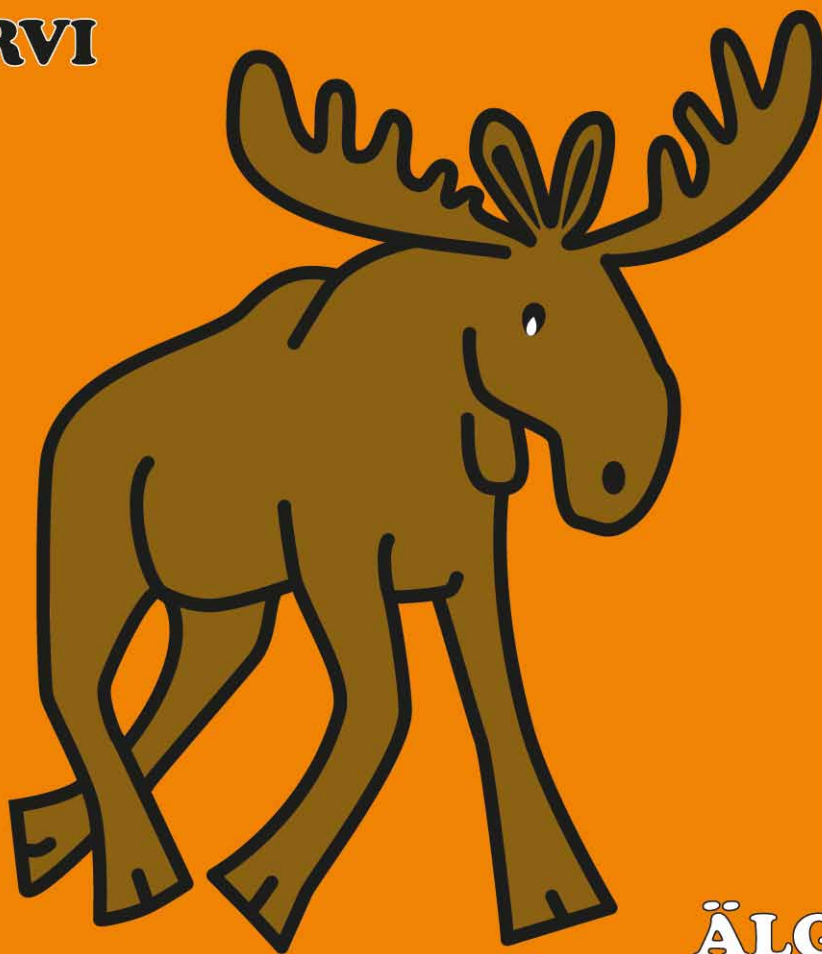
kuva 3

kuva 4

HIRVI

ÄLG

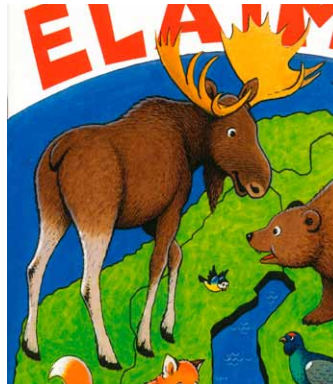
Hirvi

Hirvi oli haaste kokonsa puolesta. Olisin mielelläni jättänyt jalat pois kuvasta, mutta koska lapsi ei välttämättä osaa täydentää kuvan ulkopuolella olevaa asiaa (toim. Vajjärvi 2007, 15) eikä näin ollen välttämättä ymmärtäisi, että jalat jatkuvat kuvan ulkopuolelle, niin hirvi oli mahdutettava kokonaan. Tein hirvelle lapiosarvet, koska ne ovat vaikuttavamman näköiset kuin Suomen hirvillä yleisemmät hankasarvet.

Hirven asentoa hain aika kauan. Suoraan sivulta kuvattuna hirvi tuntui liian staattiselta, ja edestäpäin kuvattuna hirvelle ominainen säkä-kyttyrä olisi jäänyt pois. Niinpä asennoksi valikoitui puoliprofiili.

kuva 1

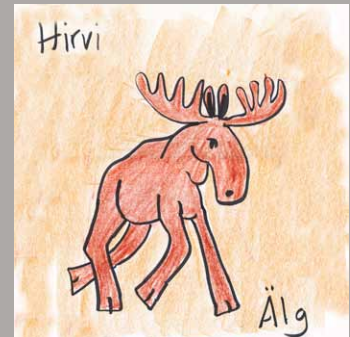
kuva 2

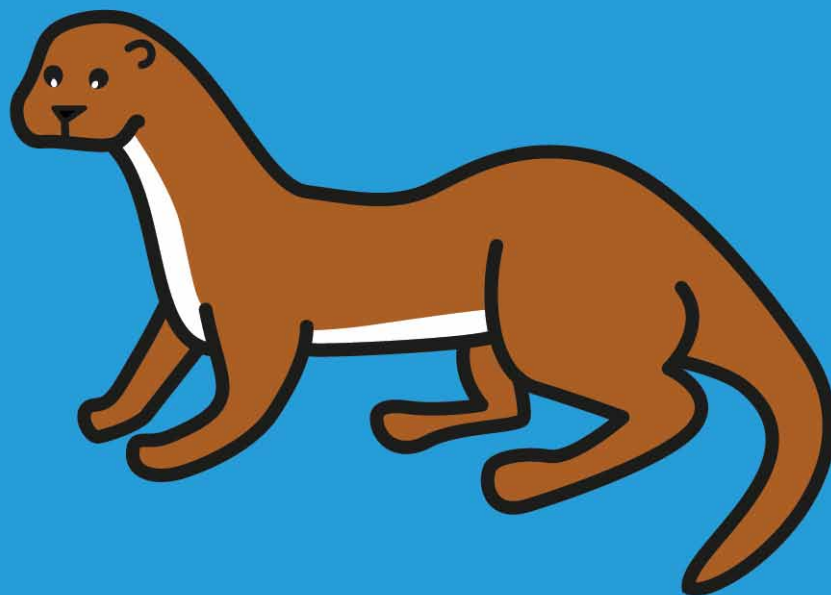
kuva 3

kuva 4

SAUKKO

UTTER

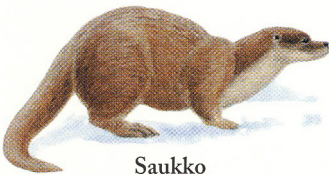
Saukko

Saukon kanssa mietin pitkään sen asentoa: olisiko sauikko parempi kahdella jalalla vai neljällä jalalla seisten. Päädyin lopulta neljällä jalalla seisovaan saukkoon, koska näin sain esille saukolle ominaisen pyöreän peppun ja suipponevan hännän.

Saukkoa työstin valmiiksi aika loppuvaiheessa, joten siinä hyppäsin lyijykynäluonnosten jälkeen melkein suoraan vektoriin, kun olin tätä tekniikkaa päättänyt käyttää. Vektorin tein mukaillen paria eri valokuvaa.

kuva 1

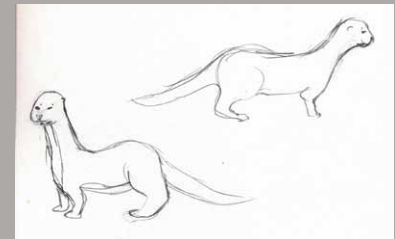
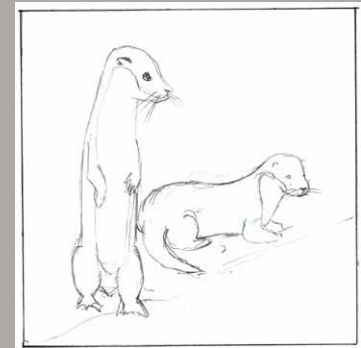
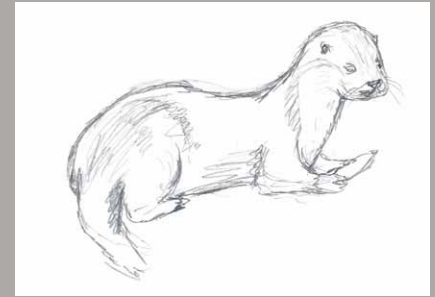

Saukko
Utter

kuva 2

kuva 3

MAJAVA

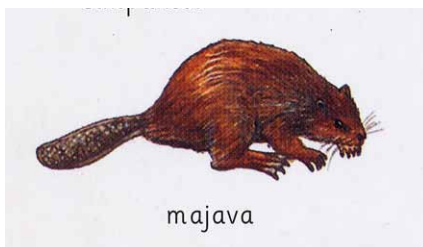
BÄVER

Majava

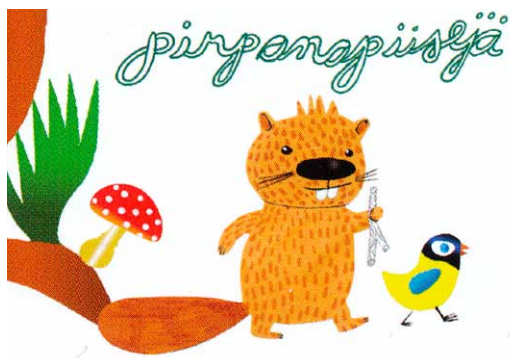
Majavan tunnistaa helpoiten hännästä, ja siksi halusin majavan selin. Näin ollen lituskahäntä pääsee hyvin esille. Majavaa työstin aika loppuvaiheessa, eikä siitä olekaan lyijykynäluonnoksia. Tein siitä vain pienen kuvan vesivärikynillä, jonka päälle lähdin muokkaamaan vektoria. Muutamia asioita tarkistin valokuvista, kuten jalan asentoa ja korvaa. Hännän asentoa muutin vielä viime metreillä, jotta majavan asento olisi vähän rennomp.

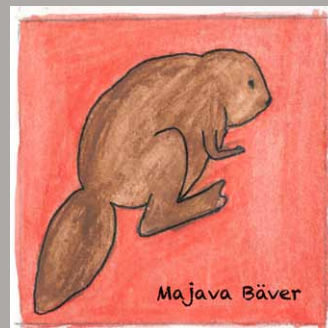
kuva 1

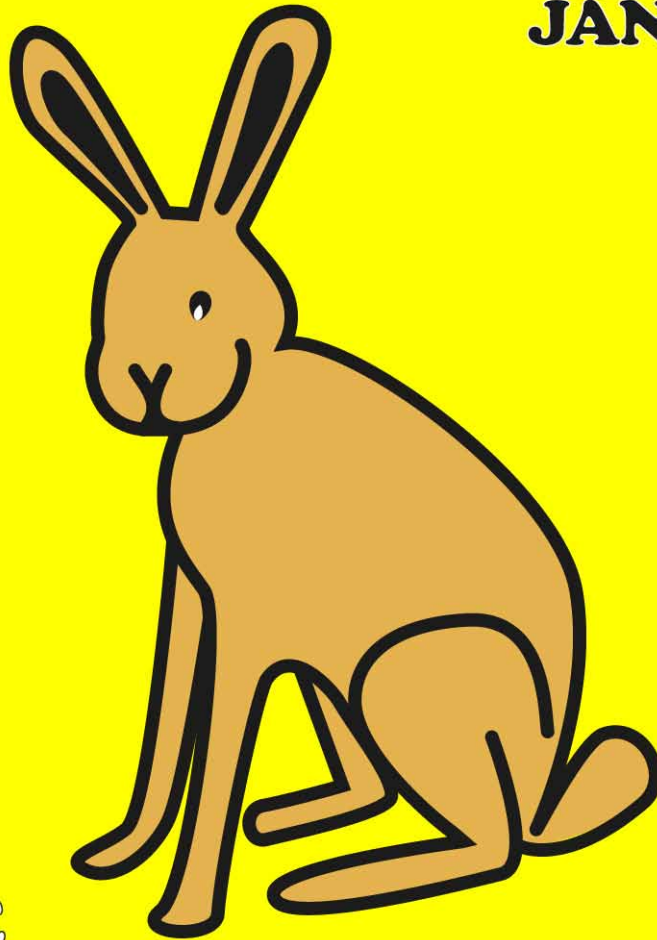
kuva 2

kuva 3

JÄNIS

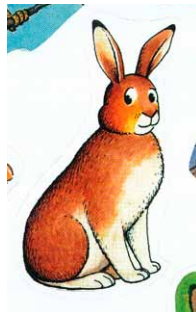
HARE

Jänis

Jänis, tai pupun hahmo on niin paljon käytetty lapsille suunnatussa materiaalissa, että se asetti omat haasteensa. Jäniksen hahmon muokkaaminen olikin taitelua villijäniksen ja disneymäisen pehmopupun välillä. Pyrin kuitenkin tekemään selkeästi metsäjäniksen, enkä somaa Disney-pupua. Jäniksellä olennaisia ja tunnistettavia piirteitä ovat pitkät korvat ja töpöhäntä. Minunkin jänikselläni häntää on suurennettu ja pyöristetty, jotta tämä tunnusmerkki tulee paremmin esille.

kuva 1

kuva 2

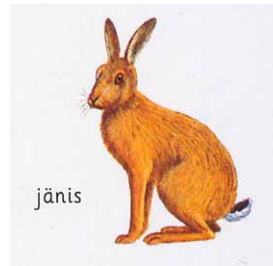
kuva 3

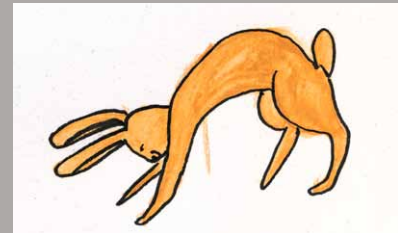
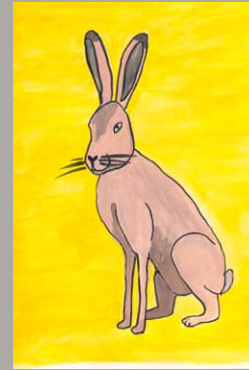
kuva 4

kuva 5

kuva 6

AHMA

JÄRV

Ahma

Ahma oli minulle suuri haaste. Ahma on niin pörröinen ja pitkäkarvainen, että ahman muotoa on vaikea hahmottaa kuvista. Ahmalla on isot tassut, ja se tuo mieleen pienen karhun, vaikka onkin näättäeläin. Päädyin tässä työssä laittamaan ahmalle kaksi väriä, vaikka ilveksessä jätin valkoisen mahan alta pois. Mielestäni ahmamaisuus tulee paremmin ilmi tuon värityksen myötä. En kuitenkaan lisännyt ahmalle samalla tavalla sahalaistaa turkin merkiksi kuin karhulle ja sudelle, koska se ei toiminut tuon kaksivärisyyden kanssa.

kuva 1

kuva 2

kuva 3

kuva 4

kuva 5

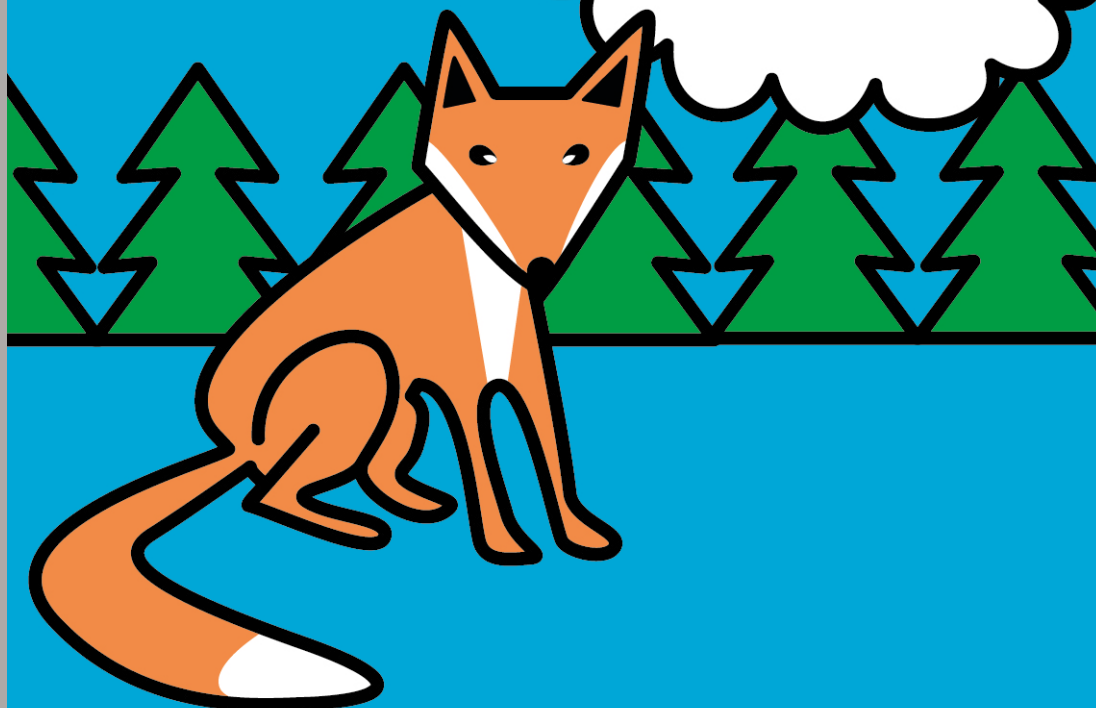

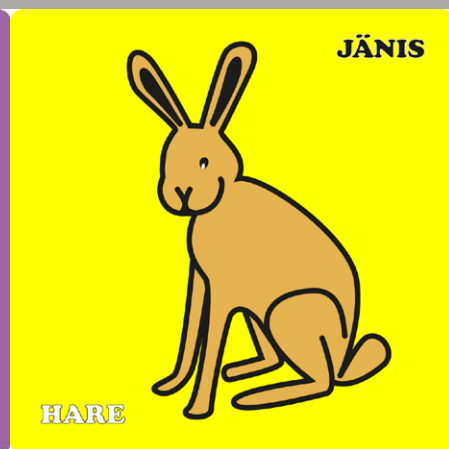
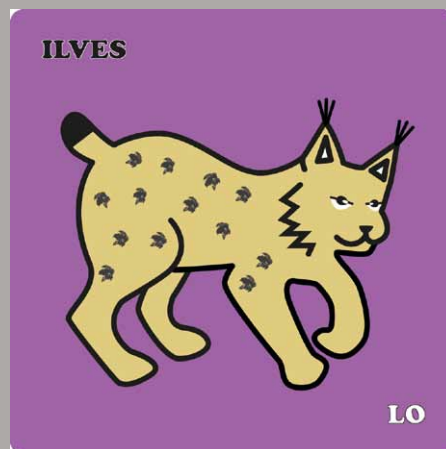

Suomalaisia metsän eläimiä

Karin Pasila

Finska skogens djur

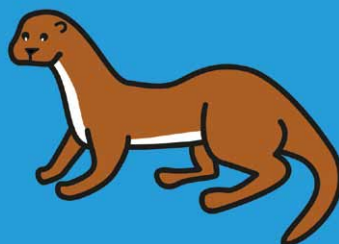

MAJAVA

BÄVER

SAUKKO

UTTER

HIRVI

ÄLG

KETTU

RÄV

AHMA

JÄRV

MÄYRÄ

GRÄVLING

Kannet

Ensin ajattelin laittaa yksinkertaisesti samoja eläinten kuvia kuin sisäsivuillakin on, mutta ohjaajani kehotti minua vielä harkitsemaan. Niinpä tein takakanteen kuvan istuvasta ketusta, ja etukanteen tyylytellyn metsämaiseman. Tämäkään ei vielä toiminut, joten kokeilin kettua etukanteen. Muutin myös kannen värit kokonaan sinisiksi, koska kelta-sini-yhdistelmä tuo liiaksi mieleen Ruotsin. Ketun taustalle tein kuusesta nauhan, joka jatkuu takakanteen. Tekstit on sijoitettu valkoisiin pilviin.

4.4 Taitto

Arial rounded MT bold

Marker Felt

Cooper Std

Fontti

Alussa, kun luulin vielä tekeväni kuvat käsin, halusin myös fontiksi jonkun käsintehdyn näköisen, mutta kun päädyin kuvien tekniikassa vektorigrafiikkaan, ei mikään liian orgaaninen fontti enää sopinutkaan kuvan yhteyteen. Kokeilin vektorin kanssa mm. Arialin rounded mt bold -leikkausta, mutta se oli mielestäni liian yksinkertaistettu otsikomaisiin eläinten nimiin. Kokeilin myös Marker Felt -fonttia, mutta siitä tuli mieleen kauppojen ale-laarit.

Halusin fonttiin samanlaista pehmeyttä ja pyöreyttä kuin kuvissakin on, ja päädyin Cooper Std -fonttiin. Fontti on selkeä, mutta ei kuitenkaan tylsä. Pistekooksi valitsin 24 pt, eli melko suuren, mutta halusin nimen erottuvan kunnolla, ja koska tausta on yksivärinen, ja eläinkin on isolla, niin pieni nimi olisi näyttänyt hassulta. Arial Rounded MT Boldia olen käyttänyt takakannen teksteissä, koska Cooper Std ei sovellu pidempiin teksteihin.

Asettelu

Eläimet on aseteltu siten, että kullakin aukeamalla on kaksi eläintä. Valitsin eläimille parit taustavärien ja asennon mukaan. Halusin, että vierekkäisillä eläimillä on vahva kontrasti taustavärien puolesta: mieluiten vastaväri, mutta koska jokaista perusväriä kohden ei riittänyt vastaväriä, on keltataustainen majava sinistaustaisen sauron pari. Väreiksi valitsin kirkkaita perusvärejä, mutta yritin saada kuitenkin eroa sävyihin, jos kahdella eläimellä on sama väri. Eläimet on asetettu vastakkain, eli niiden suunta on aukeaman keskelle päin.

Jossakin vaiheessa mietin, että pitäisikö olla jotakin muutakin kuin teksti, jokin graafinen elementti, mutta päädyin pitämään sivut niin selkeinä kuin mahdollista. Niinpä kuvan lisäksi sivulla on vain eläimen nimi suomeksi ja ruotsiksi. Selkeyden vuoksi laitoin suomenkielisen nimen aina kuvan yläreunaan, ja ruotsinkielisen alareunaan. Laitoin erotuksen vuoksi vielä suomenkieliset sanat mustalla värillä ja valkoisella ääriivillä ja ruotsinkieliset päinvastoin. Suomenkieliset nimet sijaitsevat useimmiten ulkoreunassa ja

ruotsinkieliset sisäreunassa, mutta joillakin sivuilla on eläimen asennosta johtuen toisinpäin. Sanat ovat kuitenkin eri kulmissa tasapainon ja harmonian vuoksi.

Koko ja muoto

Päädyin kokeilemalla kokoon 145 mm x 145 mm. Neliö lienee yleisin katselukirjoissa käytetty muoto, ja se toimii käytännössä hyvin. Koko on pienempi verrattuna esim. Loruleikkiin, mutta sopii hyvin lapsen käteen ja pysyy aikuisen miehenkin kourassa. Lopulliseen tuotteeseen haluaisin pyöristetyt kulmat, jotta se olisi lapsenkin käsittelyssä kestävämpi, eikä rispaantuisi niin helposti käytössä.

4.5 Painaminen

Tarkoitukseni ei ollut tehdä tästä valmista tuotetta, vaan konsepti katselukirjalle. Kysyin kuitenkin parista kustantamosta ja painotalosta tietoja tällaisten pahvikirjojen painamisesta. Ilmeisesti Suomessa näitä ei paineta ollenkaan, vaan suurin osa painetaan Kiinassa. Painosmäärätkin ovat sitten kerralla tuhansia, ja kotimaista tuotantoa katselukirjoissa on hyvin vähän. Karistolta Sirja Kunelius kertoi, että useimmat katselukirjat tilataan yhteispainatuksena useamman eurooppalaisen kustantamon kesken, jolloin painokuluja saadaan alaspäin. Tällöin siis pelkästään tekstit vaihtuvat joka painoksessa. (Kunelius 2011) WSOY:ltä Lippo Luukkonen kertoi, että heillä on kotimaista tuotantoa jonkin verran, ja WSOY tekee mm. KELAn äitiyspakkauksen ensikirjat. (Luukkonen 2011)

Katselukirjoille ei ole minkäänlaisia standardikokoja tai materiaaleja, vaan jokainen tilaus tehdään tapauskohtaisesti. Kaikenlaiset muotoonleikkaukset ja stanssaukset ovat mahdollisia, samoin kuin kankaat, tuntopinnat ja ääninappulat efekteinä. (Luukkonen, Kunelius 2011)

Ilvespainosta Mikko Kantakoski kertoi, että tällainen perus-katselukirja tulostetaan ensin ohuelle paperille, jonka jälkeen paperi liimataan pahville, joka sitten vielä laminoidaan. Tähän vaiheeseen asti kuulemma vielä Suomessakin löytyisi tekijöitä, mutta hänen mukaansa sitojan löytäminen voisi olla jo vaikeampaa. Katselukirjan tekeminen ei Suomessa kannata, kun kauko-idästä saman tuotteen saa huomattavasti halvemmalla hinnalla. (Kantakoski 2011)

5 Arviointi

Projekti oli minulle hyvin haasteellinen, sillä en ole aiemmin tehnyt mitään kuvitusta, enkä ole moneen vuoteen edes piirtänyt mitään. Adobe Illustratorkaan ei ohjelmana ollut minulle niin tuttu kuin Indesign, ja alussa vierastin ajatusta koko vektorigrafiikasta, jolla työn sitten kuitenkin lopulta tein. Alussa olin ehdottomasti sitä mieltä, että teen kuvat käsin, joten siinä mielessä petyin itseeni, etten siihen tässä projektissa kyennytäkään.

Olen ollut projektin ajan äitiyslomalla ja hoitovapaalla, joten täysipäiväinen keskittyminen työhön ei ole ollut mahdollista. Tästä syystä projekti on jatkunut kauan: syksystä 2009 tähän kevääseen saakka.

Mielestäni onnistuin tekemään kirjan kuvituksesta selkeän ja tasapainoisen. Olen tyytyväinen muutamaan eläimeen, vähemmän tyytyväinen muutamaan. Kettu, hirvi ja karhu kuuluvat suosikkeihini, ja niitä oli helpoin työstiä. Ilves, majava ja ahma olivat puolestaan haastellisempia, enkä voi sanoa, että olisin niihin kaikilta osin tyytyväinen, mutta aikaresurssit tulivat vastaan.

Jos minulla olisi loputtomasti aikaa, niin perehtyisin fontteihin paremmin. Nyt valitsin vain koneella valmiiksi olevista fonteista yhden. Hankkisin myös käsiini pantonen cmyk-kartat tarkkoja värimäärityksiä varten, jotta voisin olla varma juuri oikeista värisävyistä.

Siinä mielessä onnistuin työssä, että omat kohderyhmäläiseni pitävät kuvista. Vanhempi (2,5 vuotta) osaa nimetä eläimet, ja pienempi (10 kuukautta) hihkuu innoissaan kuvia nähdessään. Olen projektin aikana saanut myös varmuutta Illustratorin käytössä, ja oppinut uusia asioita vektorigrafiikan teosta.

6 Tärkeimmät kirjalliset lähteet

Toim. Suojala Marja, Karjalainen Maija 2001, Avaa lastenkirja – Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön

Hakkola Kirsti, Laitinen Sirkka, Ovaska-Airasmaa Mirja 1990, Lasten taidekasvatus

Hatva Anja 1993, Kuvittaminen

Kronqvist Eeva-Liisa, Pulkkinen Minna-Leena 2007, Kehityopsykologia – matkalla muutokseen

Rödstam Monica 1993, Lapsen kehitys 0-3 vuotta

Toim. Vajjärvi Kari 2007, Lastenkulttuurijulkaisu Tyyris Tyllerön erikoisjulkaisu Lapsi ja kuvantekijä

Puhelinhaastattelut

Kunelius Sirja 2011. Puhelinkeskustelu 11.4.2011

Luukkonen Lippo 2011. Puhelinkeskustelu 11.4.2011

Kantakoski Mikko 2011. Puhelinkeskustelu 11.4. 2011

6.1 Kuvaluettelo:

Sivulla 9: 1) Kontinen Satu 2010, Hups keikkaa

Sivulla 11: 1) kuv. Mäkelä Tuomas, Laurell Jonas, kirj. Henttonen Juha 2009, Miina ja Manu Eläinystävät katselukirja

2) Numminen Emilia 2007, Pohjoisen eläimiä

3) Spengler Friedrike 2002, Tuttuja metsän eläimiä

4) Brenner Katharina 2005, Metsän väkeä

5) Inkpen Mick 2006, Possu Pallero on iloinen

6) Longfoot Stefanie 2007, Minun maatilani

7) Miler Zdeněk, Miler Kateřina 2006, Myyrän kevätleikit

8) Cacciatore Raisa, Hyvärinen Lea, Kalland Mirja, Penna Osmo 2007, Loruleikki

9) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja

sivuilla 12 – 13:

1) Ruohonen Hannamari 2007, Eläinten kaupunki

2) kuv. Ilja Karsikas, kirj. Juho Gröndahl 2010,

Sintti Silmusuu tahtoo oppia lukemaan

3) Kunnas Mauri 2009, Robin Hood

4) kuv. Christel Rönns, kirj. Kunnas Kirsi 2005, Tapahtui Tiittiäisen maassa

5) kuv. Louhi Kristiina, kirj. Parvela Timo 2004,

Hilma ja täydellinen lemmikki

- 6) kuv. Markus Majaluoma, kirj. Nopola Sinikka, Nopola Tiina 2003, Heinähattu ja Vilttitossu ja tanssiva konstaapeli
- 7) Klaus Haapaniemi,
<http://styleskilling.com/2006/08/18/the-contrast-of-klaus-haapaniemi/>
- 8) kuv. Peltola Anne 2008, Maja-Majava – Tohtori Nummen pirpanapiisejä -cd

- s.23 karhu
- 1) kuv. Mäkelä Tuomas, Laurell Jonas, kirj. Henttonen Juha 2009, Miina ja Manu Eläinystävät katselukirja
 - 2) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
 - 3) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja
 - 4) Metsän eläimet -lasten korttipeli, Peliko
- s. 25 kettu
- 1) kuv. Rönns Christel, kirj. Kunnas Kirsi 2005, Tapahtui Tiitäisen maassa
 - 2) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
 - 3) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko
 - 4) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja
- s. 27 susi
- 1) Metsän eläimet -lasten korttipeli, Peliko
 - 2) Lodge Jo 2010, Hurja Kroko metkat muodot
 - 3) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
 - 4) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
 - 5) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja
- s. 29 ilves
- 1) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko
 - 2) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja
 - 3) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
 - 4) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
- s.31 mäyrä
- 1) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
 - 2) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko
 - 3) kuv. Bampton Bob 2009, Minun värikäs eläinsanakirjani
 - 4) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja
- s.33 hirvi
- 1) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
 - 2) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
 - 3) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko
 - 4) Pitkäranta Marjaliisa 2007, Lasten oma metsäkirja

- s.35 saukko 1) kuv. Mäkelä Tuomas, Laurell Jonas, kirj. Henttonen Juha 2009,
Miina ja Manu Eläinystävät katselukirja
2) Metsästäjäin keskusjärjestö 2009, Riistanisäkkäät – Vilda däggdjur
-postikortti
3) kuv. Bampton Bob 2009, Minun värikäs eläinsanakirjani
- s.37 majava 1) Teutori 2009, Miinan ja Manun eläinaapinen
2) kuv. Peltola Anne 2008, Maja-Majava – Tohtori Nummen pirpanapiisejä -cd
3) Metsästäjäin keskusjärjestö 2009, Riistanisäkkäät – Vilda däggdjur
-postikortti
- s. 39 jänis 1) Spengler Friedrike 2002, Tuttuja metsän eläimiä
2) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
3) kuv. Jeram Anita, kirj. Sam McBratney 2007,
Arvaa kuinka paljon sinua rakastan kun on kesä
4) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko
5) kuv. Siegers Katharina, kirj. Reichenstetter Friederun 2010,
Miksi jäniksellä on niin pitkät korvat
6) kuv. Bampton Bob 2009, Minun värikäs eläinsanakirjani
- s.41 ahma 1) Ruohonen Hannamari 2007, Eläinten kaupunki
2) Teutori 2009, Miina ja Manu Metsän ystävät
3) Teutori 2009, Miinan ja Manun eläinaapinen
4) kuv. teutori, kirj. Hihnala Paula 2010, Suomalaisia eläimiä -tarratietokirja
5) Metsän eläimet -lasten pelikortit, Peliko